Секція 5. Підготовка військовослужбовців до виконання службово-бойових завдань в умовах воєнного стану.

УДК 342.9:355.23(477)
DOI https://doi.org/10.68346/978-617-95591-7-4-2026-36

УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Дремух Ю. М.
бригадний генерал,
начальник Західного територіального управління
Національної гвардії України
e-mail: dremuh_ngu@gmail.com
ORCID ID: 0009-0001-1017-3373
Олещенко О. А.
кандидат військових наук,
професор кафедри стратегії національної безпеки та оборони,
Національний університет оборони України
e-mail: anatolievich.vv@gmail.com
ORCID ID: 0009-0005-5708-9020

Анотація. У статті розглядаються питання вдосконалення адміністративно-правових засад підготовки військових фахівців Національної гвардії України в умовах воєнного стану. Проаналізовано зміст адміністративно-правового забезпечення, яке включає сукупність нормативно-правових положень, організаційних механізмів та управлінських процедур у системі військової освіти. Визначено нормативну базу організації освітнього процесу та обґрунтовано необхідність її адаптації до потреб воєнного часу.

Наголошено на важливості оновлення освітніх програм із урахуванням сучасного бойового досвіду, розвитку технологій (зокрема безпілотних систем) та моделювання реальних умов виконання службово-бойових завдань. Запропоновано імплементацію методології NATO Systems Approach to Training (SAT) для підвищення ефективності планування, реалізації та оцінювання результатів навчання. Доведено, що комплексне оновлення нормативного регулювання, оптимізація управлінських процедур та посилення практичної спрямованості навчання сприятимуть підвищенню якості військової освіти та зміцненню професійної готовності особового складу Національної гвардії України.

Ключові слова: Національна гвардія України, військові фахівці, професійна підготовка, військова освіта, адміністративно-правові засади, нормативно-правове регулювання, воєнний стан, методологія NATO SAT.

Забезпечення належного рівня професійної підготовки військовослужбовців Національної гвардії України (далі — НГУ) є одним із ключових чинників підтримання її функціональної спроможності та ефективного виконання покладених на неї завдань. У зв’язку з ускладненням безпекового середовища та підвищенням вимог до професійних компетентностей військових фахівців актуалізується питання вдосконалення адміністративно-правових засад організації й реалізації їхньої підготовки. Визначальне значення при цьому мають забезпечення готовності особового складу до виконання службово-бойових завдань, здатності оперативно реагувати на зміни оперативної обстановки та налагодження ефективної взаємодії з іншими складовими сил безпеки й оборони України. З огляду на це, систему військової освіти доцільно розглядати не лише як сукупність заходів із формування теоретичних знань і практичних умінь, а і як цілісну організаційно-

правову систему, функціонування якої спрямоване на формування професійної готовності військовослужбовців до виконання завдань за призначенням.

Адміністративно-правові засади підготовки військових фахівців Національної гвардії України доцільно розглядати як сукупність нормативно-правових положень, організаційних механізмів, управлінських процедур і визначених законодавством повноважень суб'єктів, які забезпечують планування, організацію, реалізацію та оцінювання освітнього процесу. Їхній зміст охоплює регулювання діяльності органів військового управління, закладів військової освіти, науково-педагогічних працівників та інших учасників освітнього процесу, а також визначення правових умов упровадження сучасних методик навчання, інноваційних технологій і практико-орієнтованих підходів до підготовки особового складу.

Вважаємо, що підготовка військових фахівців має враховувати динамічність бойового досвіду, трансформацію характеру службово-бойових завдань, розвиток безпілотних систем, засобів зв'язку, цифрових технологій та інших інструментів, що використовуються у сфері безпеки й оборони. Це зумовлює необхідність постійного оновлення змісту освітніх програм, удосконалення практичної складової навчання, розвитку міжвідомчої взаємодії та забезпечення відповідності підготовки актуальним потребам Національної гвардії України.

Нормативно-правову основу організації підготовки військових фахівців становлять Конституція України, закони України «Про Національну гвардію України», «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про національну безпеку України», «Про правовий режим воєнного стану» [1, 2, 3, 4, 5, 6] а також інші нормативно-правові акти, що регламентують військову службу, військову освіту, підготовку особового складу та функціонування сектору безпеки й оборони. Водночас ефективність правового регулювання визначається не лише наявністю відповідної нормативної бази, а й узгодженістю її положень, чіткістю

розмежування компетенції уповноважених суб'єктів, визначеністю процедур ухвалення управлінських рішень і здатністю нормативних механізмів адаптуватися до потреб воєнного часу.

Важливим напрямом удосконалення адміністративно-правових засад є забезпечення належного балансу між централізованим управлінням системою військової освіти, необхідністю оперативного реагування на потреби військ і дотриманням принципів законності, верховенства права, професіоналізму, відповідальності та поваги до прав людини. Особливого значення набуває нормативне визначення повноважень суб'єктів управління підготовкою військових фахівців, механізмів координації їхньої діяльності, порядку оновлення освітніх програм і процедур оцінювання результатів навчання з урахуванням актуального досвіду застосування підрозділів Національної гвардії України.

Окремої уваги потребує вдосконалення правового й організаційного забезпечення практичної підготовки майбутніх офіцерів. Її зміст має передбачати моделювання ситуацій, наближених до реальних умов виконання службово-бойових завдань, розвиток навичок ухвалення управлінських рішень, застосування сучасних технологій, організацію міждисциплінарного навчання та систематичне врахування досвіду, отриманого під час виконання завдань в умовах воєнного стану. Відповідні зміни мають супроводжуватися належним нормативним урегулюванням, визначенням критеріїв оцінювання компетентностей і забезпеченням відповідальності суб'єктів освітнього процесу за якість підготовки військових фахівців.

Перспективним напрямом є також упровадження системного підходу до підготовки військових фахівців, зокрема з урахуванням методології NATO Systems Approach to Training (SAT). Як вірно зазначають науковці, застосування цієї методології передбачає послідовне визначення потреб у підготовці, проєктування навчальних програм, розроблення навчально-методичного

забезпечення, реалізацію освітніх заходів та оцінювання їхньої результативності [7]. Удосконалення адміністративно-правового забезпечення відповідних процесів сприятиме узгодженню цілей підготовки з потребами НГУ, підвищенню якості освітніх послуг і формуванню механізмів постійного вдосконалення професійних компетентностей військовослужбовців.

Таким чином, удосконалення адміністративно-правових засад підготовки військових фахівців НГУ в умовах воєнного стану слід розглядати як комплексний процес, що передбачає оновлення нормативно-правового регулювання, оптимізацію управлінських процедур, удосконалення координації між суб'єктами військової освіти, посилення практичної спрямованості навчання та впровадження сучасних методологій підготовки. Реалізація зазначених напрямів створюватиме правові й організаційні передумови для підвищення якості військової освіти, зміцнення професійної готовності особового складу та забезпечення спроможності НГУ ефективно виконувати покладені на неї завдання в умовах воєнного стану.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text (дата звернення: 09.09.2026).

2. Про Національну гвардію України : Закон України від 13 березня 2014 р. № 876-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text (дата звернення: 09. 09.2026).

3. Про освіту : Закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text (дата звернення: 09. 09.2026).

4. Про вищу освіту : Закон України від 1 липня 2014 р. № 1556-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text (дата звернення: 09.09.2026).

5. Про національну безпеку України : Закон України від 21 червня 2018 р. № 2469-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text (дата звернення: 09.09.2026).

6. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 травня 2015 р. № 389-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text (дата звернення: 09.09.2026).

7. Batiuk O., Manko A., Trobiuk V. Transformation of military education in accordance with the SAT methodology: the use of unmanned aerial vehicles and ground robotic systems in the training of future officers of the security and defence forces. Innovations in the Education of the Future: Integration of Humanities, Technical and Natural Sciences: International collective monograph, Institute of Public Administration Affairs (ISAP), Lublin, Poland, Volume 1 2026. 647 p.